

# Reglugjörð

123  
17. des.

## fyrir bændaskólana á Hólum og Hvanneyri.

### *I. Tilgangur skólanna og námstími.*

#### 1. gr.

Tilgangur skólanna er að veita bændaefnum nauðsynlega sjerþekking til undirbúnings stöðu þeirra.

#### 2. gr.

Námstíminn er tveir vetur. Á Hólum telst skólaárið frá 1. október til 30. apríl, en á Hvanneyri frá 15. október til 30. apríl næst á eftir. Jólaleyfi skal vera frá 22. desember til 4. janúar, að báðum þeim dögum meðtöldum. Kensla fer og ekki fram laugardag næstan fyrir páska og fyrsta sumardag.

### *II. Stjórn og fyrirkomulag.*

#### 3. gr.

Landstjórnin hefir á hendi yfrumsjón skólanna. Hún skipar skólastjóra og kennara eftir samráði við skólastjóra.

#### 4. gr.

Skólastjórar hafa umsjón og stjórn hvors skólans um sig á hendi. Þeir skulu og annast reikningshald skólanna og aðra bókfærslu.

Reikningsár skólanna er almanaksárið. Skulu reikningar sendir stjórnarráðinu fyrir lok febrúarmánaðar ár hvert.

Skólastjórar skulu árlega semja skýrslur þær um skólana og senda stjórnarráðinu.

#### 5. gr.

Nemendur fá ókeypis í skólunum: kenslu, húsnæði, rúmstæði með dýnum, ljós og hita. Að öðru en þessu kosta nemendur sig sjálfir.

#### 6. gr.

Auk hinnar reglulegu kenslu skal árlega hafa stutt kensluskeið fyrir bændur og bændaefni. Kensluskeið þessi skulu höfð síðari hluta vetrar, og ná yfir 7 til 14 daga.

**123** Kenslan skal vera fólgin í fyrirlestrum í sambandi við umræðufundi 17. des. um búnaðarmál.

### III. Inntaka og inntökuskilyrði.

#### 7. gr.

Bónarbrjef um inntöku í skólana skulu send skólastjórum fyrir lok júnímánaðar ár hvert. Skólastjórar veita inntöku í skólana og tilkynna umsækjanda veitinguna.

#### 8. gr.

Til inntöku í skólana útheimtis:

1. Að umsækjandi sje ekki haldinn neinum sjúkdómi eða öðrum þeim líkamskvilla, er orðið geti hinum nemendunum að skaða.

2. Að umsækjandi sje ekki yngri en 18 ára. Frá þessu skilyrði má veita undanþágu eftir ástæðum.

3. Að umsækjandi sje siðsamur og hafi unnið að minsta kosti eitt ár að almennum bústörfum.

4. Að hann hafi gengið að minsta kosti einn vetur í unglingaskóla eða lýðháskóla, nema hann sanni með vottorðum, að hann sje vel læs og vel skrifandi, kunní í reikningi 4 höfuðgreinar í heilum tölum og brotum, riti íslensku stórlýta-laust og skilji auðvelda dönsku.

Skilríki frá sóknarpresti eða tveim valinkunnum mönnum fyrir þessum atriðum eiga að fylgja inntökubeiðninni, svo og yfirlýsing frá fullveðja manni um, að hann gangi í ábyrgð fyrir öllum skuldbindingum umsækjanda við skólastofnunina. Vottorð læknis um heilbrigðisástand umsækjanda skal einnig fylgja inntökubeiðninni.

Auk þessa eru sjerstök skilyrði fyrir inntöku í eldri deild skólanna (sbr. 16. gr.)

### IV. Kensla.

#### 9. gr.

Kenslan skal fara fram í fyrirlestrum í þessum námsgreinum: sögu, reikningsfærslu, eðlisfræði, efnafræði, grasufræði, dýrafræði, líffærafræði, steina- og jarðfræði, jarðræktarfræði, búfjárfræði, mjólkurfræði og búnaðarhagfræði. Yfirheyrslur skulu fara fram eftir ákvæðum skólastjóra og kennara. Sama gildir og um skrifleg úrlausnarefni, er lögð eru fyrir nemendur.

## 10. gr.

Til verklegra tilrauna í efnafræði, eðlisfræði, grasufræði, líffærafræði o. fl. skal sjerstök stofa ætluð, þar sem nemendur undir umsjón kennaranna gera ýmsar tilraunir, er sjeu bóklegu kenslunni til skýringar. Stofu þessa má jafnframt nota til lestrarstofu, þar sem nemendum gefst kostur á að hagnýta sjer bókasafn skólans á ákveðnum tímum undir umsjón kennara.

Sjerstök stofa sje ætluð til að geyma í tæki, kensluáhöld og bækur skólanna.

## 11. gr.

Í skólunum skal kenna auk þessa, sem nefnt er í 9. gr.: íslensku, stærðfræði, dráttlist, landmælingar, söng, leikfimi, glímur og smíðar.

## 12. gr.

Í skólunum skal kenslunni hagað svo sem hjer segir um hverja grein:

1. *Móðurmálið*. Markmið kenslunnar er, að nemendur læri að lesa íslenskt mál áheyrilega og tala það og rita rjett, ljóst og lipurt. Skal í hvívetna reynt að glæða ást nemendanna á íslenskri tungu og bókmentum, og vekja þá til umhugsunar um gildi þeirra.

2. *Saga*. Saga landsins sögð og þá einkum búnaðar- og verslunarsaga og nemendum kent að færa sjer í nyt skýrslur um atvinnuvegi vora og þjóðarhag. Helstu atriði búnaðarsögu Norðurlanda skulu einnig sögð, einkum um samvinnu og fjelagsskap.

3. *Stærðfræði*:

a. Reikningur. Í honum skal kenna: einingareikning, hlutfalla-reikning, prósentureikning, rentureikning og deilingarreikning; einnig blöndunar-reikning og keðjureglu.

b. Flatar- og rúmmálsfræði. Skýra skal algengustu flatarmyndir og líkamalaganir og kenna að reikna út flatarmál þeirra og teningsmál. Jafnframt skal kenna rótarútdrátt af stærðum í öðru og þriðja veldi.

4. *Reikningsfærsla*. Nemendurnir skulu fá form fyrir búreikningum og læra að nota þau. Skýra skal og lögum einfaldra viðskiftareikninga. Í sambandi við reikningsfærsluna ættu nemendur að fá skýringu á því, hver sjeu hin helstu opinber gjöld hjer á landi og nokkra æfing í að reikna þau út.

5. *Dráttlist*. Kenslan skal fyrst og fremst miða að því, að örfa eftirtekt nemendanna, svo að þeir geti dregið upp myndir af auðveldum hlutum, sem þeir hafa fyrir sjer. Þeir skulu og venjast við notkun teikniáhaldar og fá talsverða æfingu í að draga upp myndir af verkfærum og húsum; einnig að gera uppdrætti af landspildum, sem þeir hafa verið að mæla.

6. *Eðlisfræði*. Í henni skal einkum lögð áhersla á hitann og helstu lög-málgreinir affræðinnar. Grundvallaratriði vedurfræðinnar skulu og kend; einnig aðrir kaflar eðlisfræðinnar eftir ástæðum.

7. *Efnafræði*. Nemendurnir skulu fá fræðslu um hin helstu frumefni, efnasambönd og efnabreytingar. Aðaláherslan skal lögð á að skýra efnabreytingar þær, er verða á jarðveginum og í dýrum og jurtum,

**123** 8. *Grasafraeði*. Í henni skal kent hið helsta um bygging, eðli, vöxt og 17. des. þroskunarskilyrði plantanna. Skýra skal einnig skifting plönturíkisins, og skulu nemendur læra að þekkja helstu ættir og jurtir, er þýðingu hafa fyrir íslenskan búnað.

9. *Dýrafraeði*. Kenna skal stutt yfirlit yfir byggingu mannsins, sömuleiðis yfir helstu flokka dýraríkisins, einkum með tilliti til breytilegs skapnaðar dýranna í samræmi við lífsskilyrði þeirra og lifnaðarháttu.

10. *Líffærafraeði*. Bygging og eðli búfjár skal skýrt fyrir nemendum.

11. *Steina- og jarðfraeði*. Kenna skal stutt ágríp af steinafraeði og jarðfraeði. Sjerstök áhersla skal lögð á jarðmyndun Íslands og helstu steina- og bergtegundir hjer á landi og þýðingu þeirra fyrir jarðvegsmyndunina.

12. *Jarðræktarfraeði*:

a. *Jarðyrkjufraeði*. Um eðli og samsetning jarðtegunda, um áburð, framræslu, vatnsveitingar og grasrækt.

b. *Garðyrkjufraeði*. Um ræktun garðjurta þeirra og runna, sem reynslan hefir sýnt, að geti þrífist hjer á landi.

c. *Skógræktarfraeði*. Um gróðursetning og meðferð þeirra trjátegunda, sem þrífist geta hjer á landi.

d. *Verkfærafraeði*. Lýsing á þeim jarðyrkjuverkfærum, sem komið verður við að nota hjer á landi.

13. *Búfjárfraeði*:

a. Um hinar helstu búfjartegundir og kyn þeirra, uppeldi, fóðrun, meðferð, kynbætur og um byggingareinkenni vel nothæfra húsdýra.

b. Um helstu heilbrigðisskilyrði búfjár og algengustu sjúkdóma í búfje hjer á landi og meðferð þeirra.

14. *Mjólkurfraeði*. Um eðli mjólkur og efnasamsetning, tilbúning smjörs og osta, fitumælingar með »Gerber's« fitumæli.

15. *Búnaðarhagfraeði*. Skýra skal helstu skilyrði þess, hvernig hægt sje að gera búnaðinn arðvænlegan.

16. *Landmælingar*. Útskýringar á grundvallaratriðum þeim, er verklegar land- og hallamælingar byggjast á.

17. *Söngur* sje talsvert iðkaður. Skal einkum syngja íslensk ættjarðarljóð.

18. *Leikfimi*. Nemendurnir skulu hafa reglubundnar líkamsæfingar, er miði að því að gera líkama þeirra hraustan, styrkan og fíman. Þeir skulu einnig æfa glímur.

### 13. gr.

Til þess að kenslan geti verið í sem nánustu sambandi við hina verklegu framkvæmd í búnaðinum, er kennurunum skylt að sýna nemendunum þær jarða- og húsabætur, sem gerðar hafa verið á skólasetrunum. Einnig skal þeim heimilt að koma í peningshús og skoða búpening svo oft, sem þörf gerist vegna kenslunnar, undir umsjón kennara.

## 14. gr.

123

17. des.

Á hverju námstímabili skulu kennararnir fara með nemendum eina ferð til einhverra fyrirmyndarbúa, eftir ákvæðum skólastjóra, þar sem piltum gefst kostur á að kynna sjer einhverjar framkvæmdir í búnaði. Á ferðum þessum skulu kennararnir einnig skýra það fyrir þeim, sem fyrir augun ber á svæði því, sem farið er um. Greiða handa piltum og kennurum, sem leiðir af þessu ferðalagi, skal borga af fje skólanna. Rita skal skýrslu um ferðir þessar í bækur, sem leggist við bókasöfn skólanna.

V. *Verkleg kensla.*

## 15. gr.

1. Skólabúin skal reka þannig, að þau geti veitt alt að 10 nemendum kenslu í almennum búnaðarstörfum. Hirðing búfjár geta menn þó ekki lært fyr en að afloknu prófi.

2. Við skólana skal, eftir því sem fjárveitingar til þeirra leyfa, komið upp gróðrarstöðvum. Í þeim sjeu ræktaðar garðjurtir, grasjurtir og trjáplöntur, sem vissa er fengin fyrir, að þrifist geti hjer á landi. Ættu 2—4 nemendur að geta fengið þar kenslu í jurtarækt á ári hverju.

3. Við skólana skulu vera tók á að veita nemendum kenslu í að smíða hestajárn, amboð og önnur einföld búsaðhöld og verkfæri.

4. Auk þess skulu skólarnir leitast við að útvega nemendum verklega kenslu hjá gróðrarstöðvum og fyrirmyndarbændum.

5. Verklegar æfingar í land- og hallamælingum fari fram á skólasetrunum seinni hluta aprílmánaðar eða fyrri hluta októbermánaðar ár hvert.

Allir, sem stunda verklegt nám á skólunum eða utan þeirra, skulu skyldir til að færa dagbækur eftir fyrirmyndum þeim, er skólarnir setja. Dagbækurnar skulu undirskrifaðar af húsbændum verknema og síðan afhentar hlutaðeigandi skólastjóra og sjeu þær eign skólans.

Þeir, sem stunda verklegt nám við skólana eða undir umsjón þeirra, skulu látnir sitja fyrir styrk þeim, sem nemendum er veittur.

VI. *Próf og vitnisburðir.*

## 16. gr.

Allir nemendur skulu prófaðir í lok hvers skólaárs. Nemendur hvorrar deildar skulu prófaðir í þeim kenslugreinum, sem náminu er lokið í. Þó skal ekki prófað í söng, reikningsfærslu eða dýrafræði. Vorpróf nemenda yngri deildar er inn-tökuskilyrði fyrir þá í eldri deild skólanna, og skulu þeir fá að minsta kosti 3 stig

**123** til jafnaðar í hverri grein til að standast prófið. Sama gildir um nýsveina þá, 17. des. er óska að verða teknir í eldri deild skólanna.

## 17. gr.

Próf í stærðfræði sje skriflegt. Skulu gefnar sjerstakar einkunnir fyrir hvort um sig, reikning og flatar- og rúmmálsfræði.

Í jarðræktarfræði og búfjárfræði er prófið bæði skriflegt og munnlegt. Skulu sjerstakar einkunnir gefnar fyrir hvort um sig í hvorri grein.

Próf í íslensku sje skriflegt og munnlegt. Meðaltalið gildir sem ein einkunn.

Í öðrum málsgreinum er prófið munnlegt.

Í dráttlist, land- og hallamælingu skal gefa eina einkunn fyrir uppdrætti þá og útreikninga, sem nemendur hafa gert yfir skólatímann.

Gefa skal einkunnirnar: ágætlega, dável, vel, laklega, illa og afarilla, er jafngildi tölunum 6, 5, 4, 3, 2 og 1. Má auka eða minka gildi þeirra með + eða ÷ (ágætlega verður þó ekki aukið nje afarilla minkað). Aukning þessi og afdráttur táknast í tölu með brotinu  $\frac{1}{3}$ .

Einkunnir reiknast þannig til stiga:

ágætlega = 8, ágætlega ÷ =  $7\frac{1}{3}$ , dável + =  $6\frac{2}{3}$ , dável = 6, dável ÷ =  $5\frac{1}{3}$ , vel + =  $4\frac{2}{3}$ , vel = 4, vel ÷ = 3, laklega + = 2, laklega = 1, laklega ÷ = ÷  $1\frac{1}{3}$ , illa + = ÷  $2\frac{2}{3}$ , illa = ÷ 4, illa ÷ = ÷  $5\frac{1}{3}$ , afarilla + = ÷  $6\frac{2}{3}$  og afarilla = ÷ 8.

Til ágætiseinkunnar þarf  $7\frac{1}{2}$  stig til jafnaðar.

— 1. eink.	— $5\frac{2}{3}$	—	—	—
— 2. —	— 4	—	—	—
— 3. —	— $2\frac{2}{3}$	—	—	—

## 18. gr.

Nemendur þeir, sem hafa staðist prófið, skulu fá prófskirteini, er sýni einkunnir þeirra í hverri námsgrein og vottorð um hegðun í skólanum.

## 19. gr.

Stjórnarráðið skipar prófdómendur við burtfararprófið. Það gefur einnig út eyðublöð fyrir prófskirteini og vottorð.

## 20. gr.

Nemendur þeir, er stundað hafa verklegt nám undir umsjón skólanna, eiga að fá vitnisburð fyrir verklega þekking og dugnað hjá þeim, sem þeir hafa unnið hjá.

Dagbækur nemendanna skulu yfirlesnar og dæmdar af skólastjórum og kennurum skólanna eða af tveim mönnum, er stjórnarráðið skipar til þess. Dagbókarfærslan getur haft áhrif á upphæð styrks þess, er nemendur fá til verknáms.

21. gr.

123

Reglugjörðir fyrir bændaskólana á Hólum í Hjaltadal og Hvanneyri frá 6. ágúst 1908 eru úr gildi feldar. 17. des.

Í stjórnarráði Íslands, 17. desember 1913.

H. Hafstein.

*Jón Hermannsson.*

## Auglýsing

124

19. des.

um staðfesting stjórnarráðsins á breyting á reglugjörð  
fyrir mjólkursölu í Reykjavík 2. mars 1912.

Samkvæmt lögum nr. 64, 10. nóvember 1905, um heilbrigðissamþyktir fyrir bæjar- og sveitarfjelög, er hjermeð staðfest eftirrituð breyting á reglugjörð fyrir mjólkursölu í Reykjavík 2. mars 1912.

2. gr. reglugjörðarinnar orðist þannig:

Fita skal minst:

í kaffirjóma	15 %
í þeytirjóma	25 %
í nýmjólk	3 %
í undanrennu	½ %

Eðlisþyngd nýmjólkur sje við 15° C. 1.028—1.034, undanrenningar 1.032—1.038.

Þetta er hjermeð gjört heyrum kunnugt.

Í stjórnarráði Íslands, 19. desember 1913.

H. Hafstein.

*Eggert Briem.*